

С Т А Н О В И Щ Е

От: *Доц. д-р Галина Симеонова Чиприянова*
СА „Д. А. Ценов“ – Свищов
Катедра „Счетоводна отчетност“
Научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (Счетоводство)“

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (Счетоводна отчетност и анализ)“ в УНСС.*

Автор на дисертационния труд: *Ангел Петров Петров*
Тема на дисертационния труд: *Хармонизиране на националните счетоводни стандарти с МСФО – проблеми и насоки за решаване*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 730/18.03.2024 г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Ангел Петров Петров е зачислен по докторска програма *„Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (Счетоводна отчетност и анализ)“ по професионално направление 3.8. Икономика* към катедра *„Счетоводство и анализ“*, Финансово-счетоводен факултет на УНСС съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 836/10.04.2020 г. Обучението е осъществено в *редовна* форма, субсидирано от държавата със срок 3 (три) години, считано от 17.03.2020 г. до 17.03.2023 г. Със Заповед на Ректора на УНСС № 860/26.03.2024 г. Ангел Петров Петров е отчислен с право на защита на дисертационен труд в срок до 17.03.2026 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд на тема „Хармонизиране на националните счетоводни стандарти с МСФО – проблеми и насоки за решаване“ притежава качества на научно изследване и има завършен вид. Обемът е оптимален – 226 стандартни страници, в т.ч. списък на таблици и фигури, списък на използвани съкращения, увод, три глави, заключение, научни приноси, научни публикации, използвана литература, приложение. Изследването е представено чрез добра визуализация с използвани 45 таблици и 8 фигури, позволяващи илюстрация на редица констатации, изводи и обобщения, до които е достигнал авторът, което допринася за полесното възприемане на материята.

Формулираната тема „Хармонизиране на националните счетоводни стандарти с МСФО – проблеми и насоки за решаване“ е **дисертабилна**.

Рецензираната разработка е **актуална** за теорията и практиката. Като социално явление глобализацията поражда промени в световната икономика, движението на капитали между страните и оказва влияние върху развитието на съвременното счетоводство. Създаването на мултинационални предприятия изисква намаляване на различията между счетоводните отчети на страните, участващи в международните капиталови пазари. Нарастващият брой многонационални предприятия в България налага потребността от стандартизация и хармонизация в приложимата счетоводна база. Въпреки че, докторантът се позовава на достиженията на други автори, неговото отношение към проблематиката е **разпознаваемо** спрямо тях.

Целта на разработката – да се изследва възможността за хармонизиране на НСС с МСФО, е **ясно дефинирана**.

В хода на постигане на целта успешно са решени пет **задачи**.

Обект на изследването е приложимата счетоводна база в България, а **предмет** – възможностите и проблемите за унифициране и хармонизиране на НСС с МСФО.

Основната теза на дисертационния труд, че хармонизирането на НСС с МСФО е предпоставка за ограничаване слабостите и затрудненията при прилагането на националните стандарти, повишаване инвестиционния интерес и цялостното икономическо развитие на страната, е **доказана**.

Съществува логическа обосновааност на основните заключения със съдържанието по отделните части на дисертационния труд.

Изложението на дисертационната работа е подкрепено с достатъчно на брой цитирания на **литературни източници**. Приложен е списък с литература, който включва 154 заглавия на статии, книги, нормативна

уредба, от които 123 на български език и 36 на английски език. Литературните източници са използвани коректно и целесъобразно.

Дисертационният труд е разработен **задълбочено** и **прецизно**, като материята е представена ясно с необходимата **мотивираност** и **аргументираност**.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Авторът ясно е открил ключовите проблеми, демонстрира висок стил на изказа и изчерпателност в хода на тяхното изследване.

Изследването разкрива същественото влияние на формираните модели в счетоводството, в основата на които са континенталната (европейската) система и британо-американската (англо-саксонската) система, върху неговата стандартизация. Обърнато е внимание, че различията в начините на организация на счетоводството в отделните страни води до необходимостта от използването на счетоводни стандарти, които да имат международно значение. Установява се, че МСС са „обединяващо звено за двете школи и се подчиняват на добрите подходи за вярно и честно представяне на информацията“. Счетоводната стандартизация е удачно разграничена от счетоводната хармонизация. Аргументирано е, че необходимостта от конвергенция в счетоводната област се поражда от глобализацията, която изисква приемането на единни счетоводни стандарти. Със съществено значение са анализирани международни практики във връзка със стандартизирането на счетоводно-отчетния процес. Смятам за позитивно мнението на автора, че глобализацията води до хомогенност на пазарите, а това увеличава нуждата на инвеститорите от информация, която да бъде постигната по пътя на хармонизиране на счетоводните стандарти за финансово отчитане. Последователно е извършено проучване относно първоначалното разработване и приемане и извеждане на особеностите в прилагането на 1) МСФО, респ. въпросът за налагането им като счетоводна база, без правна подкрепа, е определен като голямо предизвикателство; визуализирани са трудностите и ограниченията при прилагането на МСФО в резултат на икономически, регулаторни и законодателни фактори и спецификата на данъчната система в отделните страни; 2) НСС, респ. тенденциите в развитието на НСС се определят от промяната в нормативната уредба в България и в тази връзка са идентифицирани основните й етапи.

Анализирана е връзката на МСФО със счетоводното и данъчното законодателство в България, в т.ч. задълженията за прилагане на НСС и МСФО. Извършен е сравнителен анализ на НСС с МСФО, който разкрива

значителни слабости на НСС и затруднения при тяхното прилагане. Подчертава се, че НСС не съдържат разписани принципите за съставянето на финансовите отчети, а те се съдържат в МСС. По естествен път възниква въпросът предприятията, избрали да прилагат МСС, кои принципи следва да спазват – тези, които са залегнали в Закона за счетоводството или в МСС. Изследването разкрива, че едновременното прилагане на двете счетоводни бази поражда множество затруднения сред предприятията в страната и е предпоставка за ограничаване на преките чуждестранни инвестиции поради невъзможност на чуждестранните инвеститори да получат необходимата информация от финансовите отчети на предприятията, избрали за своя база НСС. Подчертава се необходимостта от хармонизиране на НСС с МСФО поради конвергенцията в счетоводството, чрез която да се постигне глобален счетоводен модел, основан на принципи и стандарти за насърчаване на иновациите и повишаване на конкурентоспособността на предприятията в България. Специално внимание е отделено на приемствеността на счетоводните принципи на МСФО с приложимото счетоводно законодателство. Предпоставки за различия в счетоводните принципи се определят от наличието на две счетоводни бази в страната, както и заради това, че НСС се приемат от Министерски съвет (изпълнителна власт на национално ниво), докато МСФО се изготвят от Съвета по международни счетоводни стандарти (неправителствена организация на наднационално ниво). Анализът на принципите в Закона за счетоводството и МСС установява, че няма пълно съответствие в техния брой. Изследвани са промените в счетоводната политика, респ. установено е, че промяната в разбирането на счетоводната политика показва промяна в „изместване на тежестта за разбирането на счетоводната политика от правила за текущо счетоводно отчитане към правила за изготвяне и представяне на финансови отчети“. Извършено е проучване относно нетекущите (дълготрайни) активи, материалните запаси, нетекущите активи, държани за продажба, консолидираните финансови отчети и дългосрочните инвестиции. Изследвано е влиянието на МСФО върху счетоводната отчетност на предприятията в България и при извършването на финансово-стопанския анализ. Подчертава се целта на МСФО, а именно: да обслужват интересите не само на бизнеса, но също на обществото и пазарите. Съществен е изводът, че съвременния финансов анализ все повече се ориентира към анализ на стойността, респ. цената на капитала е основополагащ показател за измерване на капиталовата структура на предприятията, определяне на стойността на акциите и дяловете и оценка на направените инвестиции. Аргументирана е необходимостта от

унифициране и хармонизиране на НСС с МСФО, респ. дефинирани са проблемите и предизвикателствата в тази връзка.

Извършено е анкетно проучване за оценяване на необходимостта от хармонизиране на НСС с МСФО. Използваният инструментариум за провеждане на изследването е описан по подходящ за целите на дисертационния труд начин. В табличен вид са обобщени резултатите от анкетното проучване, същите са визуализирани фигуративно. Извършен е анализ и са формулирани основните изводи.

Разработването на дисертационния труд се основава на актуални методи и средства на научното изследване в областта на приложимите счетоводни стандарти. Използван е адекватен **научен инструментариум**, като по този начин **са изпълнени** поставените задачи и е постигната основната цел на дисертационния труд. Това ми дава основание да квалифицирам постигнатите резултати, като **резултати с научен и научно-приложен характер**.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Съгласна съм с посочените научни и научно-приложни приноси. Справката от автореферата обективно отразява постиженията на докторанта с научен и научно-приложен характер, както следва:

➤ изследвани са теоретико-методологичните въпроси и особености за същността на стандартизацията и хармонизацията в счетоводството като резултат от задълбочено проучване на специализираната литература; анализирани са международните практики, свързани със стандартизиране на счетоводно-отчетния процес; извършени са задълбочена историческа ретроспекция на първоначалното разработване и приемане на МСФО и сравнителен анализ на националните счетоводни стандарти с МСФО;

➤ анализирани са особеностите и спецификите на европейската континентална счетоводна система и англосаксонската счетоводна система във връзка с ограниченията за степента на хармонизиране на НСС с МСФО;

➤ проучени са и удачно са систематизирани основните предпоставки, които обуславят процесите на конвергенция в счетоводната област; аргументирани са най-важните предимства и ползи, които осигурява прилагането на МСФО от гледна точка на съставителите на финансовите отчети и от позицията на потребителите на информацията от тях; дефинирани са необходимостта от хармонизиране на НСС с МСФО, както и ползите от хармонизирането за всички заинтересовани страни;

➤ идентифицирани са основните проблемни области, свързани с влиянието на МСФО върху организацията и методологията на отчетния процес на предприятията в България и приемствеността на счетоводните принципи на МСФО в приложимото счетоводно законодателство.

➤ разкрити са слабостите в националните счетоводни стандарти, които ограничават ползите от тяхното прилагане по отношение на съпоставимостта с финансовата отчетност в други държави и във връзка с качеството на информацията във финансовите отчети и нейната разбираемост от чуждестранните контрагенти.

➤ въз основа на емпиричното изследване е оценена необходимостта от хармонизиране на националните счетоводни стандарти с МСФО; идентифицирани са съществуващи ключови проблемни области в практико-приложен аспект и са очертани конкретни насоки за решаването им.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Положително впечатление прави списъка на публикациите, свързани с темата на дисертацията. Докторантът е представил 3 публикации, от които 1 научна статия и 2 научни доклада. От Справката-декларация на докторанта е видно, че публикациите по дисертацията напълно удовлетворяват минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор“ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, съгласно чл. 2б от ЗРАСРБ.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът на тема „Хармонизиране на националните счетоводни стандарти с МСФО – проблеми и насоки за решаване“ е в достатъчен обем – 43 стр. и напълно съответства на структурата, съдържанието и изследователските резултати на дисертационния труд. Коректно са изготвени Справка за приносите в дисертационния труд, Справка за публикациите на дисертационния труд и Декларация за оригиналност.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

В отделни пасажии би могло по-ясно да бъде изведено авторското мнение и да се приложи критичен поглед върху проблематиката. Представената бележка не намалява достойнствата на дисертационния

труд. Към докторанта нямам допълнителни въпроси.

8. Заключение

Дисертационният труд на тема: „Хармонизиране на националните счетоводни стандарти с МСФО – проблеми и насоки за решаване“ представлява актуално и задълбочено изследване с ясно открити научни достойнства и приноси. Въз основа на направената количествена и качествена оценка на разработката, изразявам **положително становище и подкрепям присъждането** на образователна и научна степен „доктор“ на Ангел Петров Петров в професионално направление 3.8. „Икономика“, научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (Счетоводна отчетност и анализ)“.

13.04.2024 г., гр. Свищов

Подпис:

OPINION

By: *Assoc. Prof. Dr. Galina Simeonova Chipriyanova*
“Dimitar A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov
Department of Accounting
Scientific specialty “Accounting, control and analysis of economic
activity (Accounting)”

Subject: A **PhD Dissertation**, “Accounting, control and analysis of economic activity (Accounting and analysis)” at the University of National and World Economy (UNWE)

Author of the dissertation: *Angel Petrov Petrov*
Dissertation title: *“Harmonization of national accounting standards with IFRS – problems and guidelines for solution”*

The reason for submitting the opinion: participation in the Scientific Committee for the defence of the dissertation according to Order № 730/18.03.2024 of the Rector of UNWE.

9. Information about the PhD candidate

Angel Petrov Petrov is enrolled in the PhD programme at the Department of Accounting and Analysis, Finance and Accounting Faculty, UNWE, professional field 3.8. Economics, scientific specialty “Accounting, Control and Analysis of Economic Activity (Accounting and analysis)” according to the Order of the Rector of the UNWE № 836/10.04.2020. The training was carried out in a regular form, subsidized by the state with a term of 3 (three) years from 17.03.2020 to 17.03.2023. By the Order of the Rector of the UNWE № 860/26.03.2024 Angel Petrov Petrov was entitled to defence within 17.03.2026.

10. General characteristics of the dissertation

The dissertation thesis on “Harmonization of national accounting standards with IFRS – problems and guidelines for solution” has the qualities of

a scientific study and has a complete form. The volume is optimal – 226 standard pages, including a list of tables and figures, a list of abbreviations used, introduction, three chapters, conclusion, scientific contributions, scientific publications, used literature and appendices. The study is presented through effective visualization with the use of 45 tables and 8 figures, allowing illustration of a series of findings, conclusions and summaries reached by the author, contributing to the easier comprehension of the subject matter.

The formulated topic “Harmonization of national accounting standards with IFRS – problems and guidelines for solution” is **dissertable**.

The reviewed dissertation paper is **relevant** for theory and practice. As a social phenomenon, globalization generates changes in the global economy, the movement of capital between countries and influences the development of modern accounting. The establishment of multinational enterprises requires a reduction in the differences between the financial statements of countries participating in international capital markets. The increasing number of multinational enterprises in Bulgaria necessitates the need for standardization and harmonization in the applicable accounting framework. Although, the PhD candidate refers to the achievements of other authors, his attitude to the issues is **identifiable** in relation to them.

The research aim – to investigate the possibility of harmonization of NAS with IFRS, **is clearly defined**.

In the course of achieving the aim, **five tasks** have been successfully completed.

The **object** of the research paper is the applicable accounting framework in Bulgaria and its **subject** are the possibilities and problems of unification and harmonization of the NAS with IFRS.

The main research thesis of the dissertation, that the harmonization of NAS with IFRS is a prerequisite for limiting weaknesses and difficulties in the implementation of national standards, increasing investment interest and the overall economic development of the country, **has been proven**.

There is a logical justification of the main conclusions with the content of the different parts of the thesis.

The thesis statement is supported by a sufficient number of citations from literary sources. An accompanying bibliography includes 154 titles of articles, books and normative documents, comprising 123 in Bulgarian and 36 in English. The literary sources have been used appropriately and judiciously.

The dissertation work has been developed **thoroughly** and **precisely**, presenting the subject matter clearly with the necessary **motivation** and **justification**.

11. Evaluation of the obtained scientific and applied results

The author has clearly highlighted the key issues, demonstrating a high style of expression and comprehensiveness in the course of her study.

The research reveals the significant influence of the formed accounting models, based on the continental (European) system and the British-American (Anglo-Saxon) system on its standardization. Attention is drawn to the fact that differences in accounting organization methods in individual countries lead to the necessity of using accounting standards of international significance. It is established that IFRS act as a “linking element for the two schools and adhere to good practices for faithful and fair presentation of information”. Accounting standardization is successfully distinguished from accounting harmonization. It is argued that the need for convergence in the accounting field arises from globalization, which requires the adoption of unified accounting standards. The analyzed international practices related to standardizing the accounting-reporting process are of substantial importance. I find positive the author’s opinion that globalization leads to market homogeneity, which increases investors’ need for information to be achieved through the harmonization of financial reporting accounting standards. Consequently, a study has been conducted regarding the initial development, adoption and implementation of 1) IFRS, resp. the issue of their imposition as an accounting basis without legal support is identified as a major challenge; the difficulties and limitations in implementing IFRS due to economic, regulatory and legislative factors, as well as the specifics of the tax system in individual countries, are visualized; 2) NAS, resp. the trends in the development of NAS are determined by changes in the regulatory framework in Bulgaria and in this regard, its main stages have been identified.

The analysis includes the relationship between IFRS and the accounting and tax legislation in Bulgaria, including the obligations for applying NAS and IFRS. A comparative analysis of NAS and IFRS has been conducted, revealing significant weaknesses in NAS and difficulties in their application. It is emphasized that NAS do not contain prescribed principles for preparing financial statements, which are contained in IFRS. Naturally, the question arises for enterprises that have chosen to apply IFRS, which principles they should adhere to – those laid down in the Accounting Act or in IFRS. The study reveals that the simultaneous application of the two accounting frameworks poses numerous difficulties for enterprises in the country and is a prerequisite for limiting foreign direct investment due to the inability of foreign investors to obtain the necessary information from the financial statements of enterprises that have chosen NAS as their basis. Emphasis is placed on the need to harmonize NAS with IFRS due to the convergence in accounting, aiming to

achieve a global accounting model based on principles and standards to promote innovation and enhance the competitiveness of enterprises in Bulgaria. Special attention is given to the consistency of the accounting principles of IFRS with the applicable accounting legislation. Preconditions for differences in accounting principles are determined by the presence of two accounting frameworks in the country as well as the fact that NAS are adopted by the Council of Ministers (executive authority at the national level), while IFRS are developed by the International Accounting Standards Board (a non-governmental organization at a supranational level). The analysis of the principles in the Accounting Act and IFRS reveals that there is not complete correspondence in their number. The changes in accounting policy have been examined and it has been established that the change in understanding of accounting policy indicates a shift in “the emphasis of understanding accounting policy from rules for current accounting to rules for preparation and presentation of financial statements”. A study has been conducted on non-current (long-term) assets, inventory, non-current assets held for sale, consolidated financial statements and long-term investments. The influence of IFRS on the accounting reporting of companies in Bulgaria and on financial and economic analysis has been investigated. The purpose of IFRS is emphasized, namely: to serve the interests not only of businesses but also of society and markets. The significant conclusion is that modern financial analysis increasingly focuses on value analysis, where the cost of capital is a fundamental indicator for measuring the capital structure of enterprises, determining the value of shares and stocks and evaluating investments made. The need for unification and harmonization of NAS with IFRS is argued and the problems and challenges in this regard are defined.

A survey has been conducted to assess the need for harmonizing NAS with IFRS. The instrumentation used for conducting the study is described in a manner suitable for the purposes of the dissertation. The results of the survey are summarized in tabular form and they are visually represented figuratively. An analysis has been performed and the main conclusions have been formulated.

The development of the dissertation thesis is based on contemporary research methods and tools in the field of applicable accounting standards. Adequate **research tools** have been used, thus **fulfilling** the objectives set and achieving the main research aim of the dissertation paper. This gives me the reason to qualify the achieved results as **results having scientific and applied value**.

12.Evaluation of the scientific and applied contributions

I agree with the scientific and applied contributions highlighted by the PhD candidate. The author's abstract objectively reflects the achievements of the PhD candidate of scientific and scientific-applied character as follows:

- theoretical and methodological issues and specifics regarding the essence of standardization and harmonization in accounting have been studied as a result of in-depth examination of specialized literature; international practices related to standardizing the accounting-reporting process have been analyzed; a comprehensive historical retrospective of the initial development and adoption of IFRS has been conducted along with a comparative analysis of national accounting standards with IFRS;

- the characteristics and specifics of the European continental accounting system and the Anglo-Saxon accounting system have been analyzed in connection with the limitations on the degree of harmonization of NAS with IFRS;

- the main assumptions underlying the processes of convergence in the accounting field have been investigated and successfully systematized; the most important advantages and benefits provided by the application of IFRS have been justified from the perspective of financial statement preparers and information users; the need for harmonization of NAS with IFRS has been defined along with the benefits of harmonization for all stakeholders;

- the main problematic areas related to the impact of IFRS on the organization and methodology of the reporting process of companies in Bulgaria have been identified; additionally, the consistency of the accounting principles of IFRS with the applicable accounting legislation has been examined;

- the weaknesses in the national accounting standards, which limit the benefits of their application in terms of comparability with financial reporting in other countries and in relation to the quality of information in financial statements and its comprehensibility by foreign counterparts, have been revealed;

- based on the empirical study, the necessity for harmonizing national accounting standards with IFRS has been evaluated; existing key problematic areas in practical application have been identified, and specific guidelines for addressing them have been outlined.

13.Evaluation of the publications, related to the dissertation topic

The list of publications related to the dissertation topic makes a positive impression. The PhD candidate has submitted 3 publications, including 1 scientific paper and 2 reports in conference proceedings. It is evident from the Declaration of the PhD candidate that the publications on the dissertation topic

fully satisfy the minimum national requirements for obtaining the PhD degree in the field of higher education 3. Social sciences, economics and law, according to Article 2b of the Development of Academic Staff in the Republic of Bulgaria Act.

14.Evaluation of the author’s abstract

The author’s abstract on “Harmonization of national accounting standards with IFRS – problems and guidelines for solution” is sufficient in its volume – 43 pages and fully corresponds to the structure, content and research results of the dissertation paper. The List of the main contributions in the dissertation paper, the List of scientific publications and the Declaration of originality are correctly prepared.

15.Criticism, recommendations and questions

In some paragraphs the authors opinion could be more clearly stated and a critical view of the issues could be applied. The present note does not detract from the merits of the dissertation thesis. I have no further questions for the PhD candidate.

16.Conclusion

The dissertation thesis entitled: “Harmonization of national accounting standards with IFRS – problems and guidelines for solution” is an actual and in-depth study with clearly outlined scientific merits and contributions. On the basis of the quantitative and qualitative evaluation of the dissertation thesis, I express my **positive opinion** and **support the award** of the educational-scientific degree “Doctor” to Angel Petrov Petrov in the professional field 3.8. “Economics”, scientific specialty “Accounting, Control and Analysis of Economic Activity (Accounting and Analysis)”.

13/04/2024
Svishtov

Signature: